

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Ndob/101/2023
Identifikačné číslo spisu: 5120206932
Dátum vydania rozhodnutia: 20.03.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Miroslava Janečková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:5120206932.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Miroslavy Janečkovej a členiek senátu JUDr. Jany Hullovej a JUDr. Eriky Čanádyovej v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti I & R KONKURZY a REŠTRUKTURALIZÁCIE, k.s., Bratislava, Šoltésovej 2, IČO: 36 865 265, správkyne konkurznej podstaty úpadcu SK - METAL, s.r.o., Kysucké Nové Mesto, Kukučínova 2790, IČO: 36 433 128, zastúpenej IKRÉNYI & REHÁK, s.r.o., Bratislava, Šoltésovej 2, IČO: 36 854 808, proti žalovanej obchodnej spoločnosti 3PACK group Žilina, s.r.o., Čadca, Palárikova 76, IČO: 36 763 829, zastúpenej DPP Martaus & Partners, s.r.o., Žilina, Jána Milca 788/5, IČO: 51 174 227, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, o nesúhlase Krajského súdu v Banskej Bystrici s postúpením veci, takto

rozhodol:

P r í s l u š n ý m na konanie a rozhodnutie o odvolaní je Krajský súd v Banskej Bystrici.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina v predmetnom spore rozhodol rozsudkom č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023 tak, že žalobu, predmetom ktorej bolo určenie neúčinnosti právneho úkonu, týkajúceho sa majetku dlžníka, odporovaného žalobkyňou podľa § 57 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „ZoKR“), zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Samostatným výrokom zamietol návrh žalovanej na určenie, že trovy konania sú pohľadávkou proti všeobecnej podstate úpadcu. Proti rozsudku podala žalobkyňa odvolanie a Okresný súd Žilina predložil vec Krajskému súdu v Žiline ako súdu funkčne príslušnému na rozhodnutie o podanom odvolaní.

2. S poukazom na § 40, § 43, § 34 ods. 2 písm. a) a § 22 CSP v znení účinnom od 1. júna 2023, Krajský súd v Žiline postúpil predmetný spor vedený na tom súde pod sp. zn. 13CoKR/5/2023 Krajskému súdu v Banskej Bystrici ako súdu funkčne príslušnému na konanie o odvolaní žalobkyne. Ozrejmil, že podľa právnej úpravy účinnej od 1. júna 2023, funkčne príslušným súdom na rozhodnutie o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023,

ktoré bolo podané do 31. mája 2023, nie je Krajský súd v Žiline, ale Krajský súd v Banskej Bystrici. Hoci odvolanie bolo podané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, ktorý v spojení so zákonom č. 398/2022 Z. z. s účinnosťou od 1. júna 2023 okrem iného zmenil úpravu zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku, Krajský súd v Žiline poukázal na skutočnosť, že prechodné ustanovenie § 471c CSP v znení „Konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.“ sa v predmetnom spore nepoužije, aplikuje sa naň nová právna úprava. Keďže povinnosťou súdu (aj odvolacieho) je v zmysle § 40 veta pred bodkočiarkou CSP skúmať vecnú, kauzálnu aj funkčnú príslušnosť počas celého konania, podľa Krajského súdu v Žiline, spor bolo potrebné postúpiť Krajskému súdu v Banskej Bystrici ako súdu funkčne príslušnému na rozhodnutie v odvolacom konaní. V danej súvislosti poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Ndob/5/2023 zo 16. augusta 2023, konkrétne na odseky 22, 26 a 27 odôvodnenia uznesenia a tiež na tlačové komuniké Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. augusta 2023 týkajúce sa sporu o funkčnú príslušnosť súdov na konanie o odvolaní podanom do 31. mája 2023 v obchodnoprávných sporoch. Z odseku 27 odôvodnenia citovaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že „Keďže ustanovenie § 34 ods. 2 CSP neustanovuje inak, niet pochyb o tom, že (a contrario) podľa § 34 ods. 1 CSP je od 1. júna 2023 daná funkčná príslušnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Košiciach ako súdov výhradne špecializovaných na konanie o odvolaniach proti rozhodnutiam vydaným v obchodnoprávných sporoch všetkými súdmi prvej inštancie vo vlastnom obvode (teda nielen okresným alebo mestským súdom v sídle krajského súdu)“.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „predkladajúci súd“) s postúpením veci nesúhlasil a postupom podľa § 43 ods. 2 CSP predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením veci z dôvodu, že funkčne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023 je Krajský súd v Žiline. Nesúhlas s postúpením veci odôvodnil tým, že v predmetnom spore vyvolanom osobitnou povahou konkurzného konania odvolanie bolo podané 29. apríla 2023, t.j. pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, ktorý v spojení so zákonom č. 398/2022 Z. z. s účinnosťou od 1. júna 2023 zmenil úpravu Civilného sporového poriadku, zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvody súdov“) a tiež úpravu zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Podľa názoru Krajského súdu v Banskej Bystrici je v zmysle prechodného ustanovenia § 206o ZoKR k úpravám účinným od 1. júna 2023 na konanie a rozhodnutie o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023 príslušný Krajský súd v Žiline. Predkladajúci súd poukázal na to, že v dôsledku reformy súdnej mapy (uskutočnenej zákonom č. 150/2022 Z. z. v znení zákona č. 398/2022 Z. z.) došlo okrem iného i k zmene ustanovenia § 34 CSP vymedzujúceho funkčnú príslušnosť krajských súdov ako súdov odvolacích. Novelizované ustanovenie § 34 CSP rieši funkčnú príslušnosť odvolacích súdov, a to tak, že v prvom odseku upravuje miestnu príslušnosť odvolacích krajských súdov a v druhom odseku upravuje kauzálnu príslušnosť odvolacích súdov, ktorá je ešte samostatne riešená v ZoKR (ako lex specialis) pre konania o odvolaniach proti rozhodnutiam vydaným v konaní podľa ZoKR, a to v § 196a ods. 3 ZoKR, ktoré ustanovenie je podľa § 196a ods. 6 ZoKR potrebné aplikovať aj na konania o odvolaní proti rozhodnutiam v sporoch vyvolaných osobitnou povahou týchto konaní. Zdôraznil, že od 1. júna 2023 nedošlo k zmene funkčnej príslušnosti, keďže krajské súdy sú aj naďalej odvolacími súdmi proti rozhodnutiam okresných súdov. Predmetnou novelou došlo len k doplneniu miestnej príslušnosti odvolacích súdov (§ 34 ods. 1 CSP) a k vymedzeniu kauzálnej príslušnosti odvolacích súdov v rámci funkčnej príslušnosti do ustanovenia § 34 ods. 2 CSP (ktorá bola predtým riešená v ustanoveniach § 22 až § 33 CSP) a tiež do ustanovenia § 196a ods. 3 ZoKR.

4. Z prechodných ustanovení § 471c CSP a § 206o ZoKR (k úpravám účinným od 1. júna 2023) podľa názoru predkladajúceho súdu vyplýva zásada dokončenia tzv. starých vecí na vecne a miestne

príslušných súdoch podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 s jedinou výnimkou, a to, ak podľa osobitného predpisu dochádza k prechodu výkonu súdnictva na iný súd. V takom prípade aj staré veci dokončia súdy vecne a miestne príslušné podľa právnej úpravy účinnej od 1. júna 2023. Osobitným predpisom, ktorý upravuje prechod výkonu súdnictva, ku ktorému došlo s účinnosťou od 1. júna 2023, je zákon o sídlach a obvodoch súdov, ktorý však v žiadnom svojom ustanovení neupravuje, že s účinnosťou od 1. júna 2023 dochádza k prechodu výkonu súdnictva z Krajského súdu v Žiline na Krajský súd v Banskej Bystrici a takáto úprava nie je obsiahnutá ani v inom právnom predpise. Od 1. júna 2023 síce podľa § 196a ods. 3 ZoKR dochádza k zmene funkčnej príslušnosti súdov tak, že Krajský súd v Banskej Bystrici je funkčne príslušný na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní podľa § 196a ods. 1 písm. f) a h) ZoKR, t. j. v konaní v sporoch vyvolaných osobitnou povahou konkurzného konania podľa ZoKR, kde sú príslušné Okresný súd Trenčín pre obvod Krajského súdu v Trenčíne a Okresný súd Žilina pre obvod Krajského súdu v Žiline, avšak zmenu funkčnej príslušnosti nemožno stotožňovať s prechodom výkonu súdnictva, t. j. so situáciou, keď určitý súd zanikne a súdnictvo, ktoré tento zaniknutý súd vykonával, prejde na iný zákonom určený súd. Z absencie doslovného vymenovania kauzálnej a funkčnej príslušnosti v rámci prechodných ustanovení § 471c CSP a § 206o ZoKR podľa názoru predkladajúceho súdu ešte nevyplýva zámer, účel a zmysel reformy súdnej mapy (zákon č. 150/2022 Z. z.) v tom zmysle, aby odvolania napadnuté podľa právnych predpisov účinných do 31. mája 2023 boli rozhodované podľa novej právnej úpravy účinnej od 1. júna 2023. Krajský súd v Banskej Bystrici mal za to, že kauzálna príslušnosť je v tomto prípade podmnožinou miestnej príslušnosti, pretože v závislosti od druhu kauzy určuje, ktorý z existujúcich funkčne príslušných odvolacích súdov je tým súdom, ktorému svedčí miestna príslušnosť. Keďže zároveň prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. júna 2023 výslovne upravujú miestnu príslušnosť, podľa názoru predkladajúceho súdu platí, že prostredníctvom ustanovení § 471c CSP a § 206o ZoKR zákonodarca normoval aj kauzálnu príslušnosť, a to tým spôsobom, že konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne (teda aj kauzálnu) príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023.

5. Aj z dôvodovej správy k ustanoveniu § 471c CSP (ktoré je obsahovo rovnaké ako ustanovenie § 206o ZoKR) podľa názoru predkladajúceho súdu vyplýva jednoznačný zámer na dokončení starých vecí doterajšími súdmi, ako aj cieľ a účel reformy súdnej mapy, podľa ktorého sa staré veci presunú na nové vecne a miestne príslušné súdy len za splnenia jediného predpokladu, a to, ak dochádza k prechodu výkonu súdnictva zo zrušených súdov na novozriadené. Pri odvolacích súdoch takýto prechod výkonu súdnictva nie je, pretože ostali zachované všetky odvolacie súdy. Uvedený účel a zmysel novej právnej úpravy vo vzťahu k rozhodovacej činnosti odvolacích súdov v tzv. starých veciach vyplýva nielen z dôvodovej správy, ale aj z usmernenia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ako predkladateľa reformy), ktoré bolo súdom doručené 10. mája 2023. Zároveň zo žiadneho ustanovenia novej právnej úpravy nevyplýva zámer zákonodarcu a ani predkladateľa, aby staré veci, v ktorých boli do 31. mája 2023 podané odvolania, rozhodovali krajské súdy podľa úpravy účinnej od 1. júna 2023. Aj keď dôvodová správa nie je záväzná a sama osebe nepredstavuje výkladové pravidlo, niet rozumného dôvodu pre taký výklad príslušnosti súdov, podľa ktorého vecná a miestna príslušnosť kopíruje pravidlo dokončenia starých vecí doterajšími súdmi, zatiaľ čo na kauzálnu a funkčnú príslušnosť by sa malo aplikovať iné pravidlo v rozpore s jednoznačne prejavujúcim zámerom zákonodarcu podľa dôvodovej správy. Takýto dvojkolajný princíp nie je rozumne vysvetliteľný a z absencie výslovnej úpravy kauzálnej a funkčnej príslušnosti nie je možné vyvodiť takýto účel a zmysel novej právnej úpravy vo vzťahu k odvolacím súdom.

6. Napokon Krajský súd v Banskej Bystrici poukázal tiež na to, že predloženie veci inému krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní podanom do 31. mája 2023 bez výslovného zmocnenia v zákone a v rozpore s jeho účelom, môže znamenať zásah do ústavného princípu zákonného sudcu podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky tak, ako ho definoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) v rozhodnutí č. k. II. ÚS 577/2015-50 z 12. januára 2017, ako aj porušenie zásady perpetuatio fori (§ 36 ods. 2 CSP). Určenie príslušného odvolacieho súdu musí mať jasné pravidlá a nemôže závisieť od toho, kedy súd prvej inštancie predloží vec odvolaciemu súdu (po vykonaní úkonov podľa § 373 a nasl. CSP) a ani od toho, kedy odvolací súd rozhodne o podanom odvolaní, t. j. či

„stihne“ rozhodnúť do 31. mája 2023 alebo až po tomto dátume. Zdôraznil, že príslušnosť odvolacieho súdu sa podľa § 36 ods. 2 CSP určuje podľa okolností v čase podania odvolania (ktorým okamihom sa začína odvolacie konanie) a takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania. Preto ak v čase začatia odvolacieho konania bol príslušným súdom na rozhodnutie o odvolaní Krajský súd v Žiline, takto určená príslušnosť trvá aj po dátume 31. mája 2023 a nie je ju možné zmeniť ani podľa princípu okamžitej aplikability. Postupujúcemu súdu je známe rozhodnutie Ústavného súdu SR č. k. IV. ÚS 257/2023-58 z 27. júna 2023, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Ndc/19/2023 z 28. júna 2023, sp. zn. 5Ndob/5/2023 zo 16. augusta 2023 a sp. zn. 5Ndob/11/2023 z 22. augusta 2023, tieto sa však podľa jeho názoru nezaoberali všetkými aspektami príslušnosti odvolacieho súdu v odvolacom konaní začatom pred 1. júnom 2023 (účel zákona č. 150/2022 Z. z., princíp perpetuatio fori, zásada zákonného sudcu, dôvodová správa k § 471c CSP, aplikácia článkov 3 a 4 CSP). Na základe výkladu zohľadňujúceho účel, zmysel a cieľ zákona č. 150/2022 Z. z., ako aj z dôvodu zachovania právnej istoty, princípov zákonného sudcu a pri absencii osobitného splnomocnenia na prechod starých odvolacích konaní na nové súdy, bol Krajský súd v Banskej Bystrici toho názoru, že funkčne a kauzálne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie o odvolaní podanom do 31. mája 2023 (t. j. v odvolacom konaní začatom a právoplatne neskončenom do 31. mája 2023) je v danom prípade Krajský súd v Žiline podľa predpisov platných a účinných do 31. mája 2023.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd spoločne nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici a Krajskému súdu v Žiline podľa ust. § 43 ods. 2 CSP preskúmal vec a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Banskej Bystrici s postúpením veci Krajským súdom v Žiline nie je dôvodný.

8. Podľa článku 4 ods. 1 CSP, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

9. Podľa článku 17 CSP, súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

10. Podľa § 40 CSP, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednanie sporu (veta za bodkočiarkou v znení účinnom od 1. júla 2023).

11. Podľa § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané

12. Podľa § 196 ZoKR, ak tento zákon neustanovuje inak, na začatie konkurzného konania, na konkurzné konanie, na začatie reštrukturalizačného konania, na reštrukturalizačné konanie a konanie o oddžlení (ďalej len „konanie podľa tohto zákona“) sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku.

13. Podľa § 196a ods. 1 ZoKR, na konanie podľa tohto zákona sú kauzálne príslušné:

- a) Mestský súd Bratislava III pre obvod Krajského súdu v Bratislave,
- b) Mestský súd Košice pre obvod Krajského súdu v Košiciach,
- c) Okresný súd Banská Bystrica pre obvod Krajského súdu v Banskej Bystrici,
- d) Okresný súd Nitra pre obvod Krajského súdu v Nitre,
- e) Okresný súd Prešov pre obvod Krajského súdu v Prešove,
- f) Okresný súd Trenčín pre obvod Krajského súdu v Trenčíne,
- g) Okresný súd Trnava pre obvod Krajského súdu v Trnave,
- h) Okresný súd Žilina pre obvod Krajského súdu v Žiline

14. Podľa § 196a ods. 3 ZoKR, na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní podľa:
a) odseku 1 písm. c), f) a h) a odseku 2 je príslušný Krajský súd v Banskej Bystrici,
b) odseku 1 písm. a), d) a g) je príslušný Krajský súd v Bratislave,
c) odseku 1 písm. b) a e) je príslušný Krajský súd v Košiciach.

15. Podľa § 196a ods. 6 ZoKR súd, na ktorom prebieha konanie podľa tohto zákona, je príslušný aj na spory vyvolané osobitnou povahou konaní podľa tohto zákona, s výnimkou sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

16. Podľa § 206o ZoKR, konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.

17. Z obsahu spisu vyplýva, že v danom spore o určenie neúčinnosti právneho úkonu, týkajúceho sa majetku dlžníka, odporovaného žalobkyňou podľa § 57 ods. 1 ZoKR, ktorý je nepochybne sporom vyvolaným osobitnou povahou konania podľa ZoKR, rozhodol Okresný súd Žilina rozsudkom č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023 tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Samostatným výrokom zamietol návrh žalovanej na určenie, že trovy konania sú pohľadávkou proti všeobecnej podstate úpadcu. Proti predmetnému rozsudku podala žalobkyňa odvolanie a Okresný súd Žilina predložil vec Krajskému súdu v Žiline ako súdu odvolaciemu na rozhodnutie o podanom odvolaní. Krajský súd v Žiline o odvolaní nerozhodol a postupom podľa § 43 ods. 1 v spojení s § 40 CSP vec postúpil Krajskému súdu v Banskej Bystrici, ktorého príslušnosť na konanie o odvolaní v predmetnej veci sa riadi právnou úpravou účinnou od 1. júna 2023. Krajský súd v Banskej Bystrici s postúpením veci nesúhlasil a vec predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie sporu o príslušnosť.

18. Úlohou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bolo teda posúdiť dôvodnosť nesúhlasu Krajského súdu v Banskej Bystrici s postúpením veci Krajským súdom v Žiline na rozhodnutie o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 44Cbi/9/2020-269 z 10. marca 2023. Odvolanie bolo podané (a teda odvolacie konanie bolo začaté) pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z., ktorým boli s účinnosťou od 1. júna 2023 zavedená tzv. reforma súdnej mapy. Jedným z novelizovaných predpisov bol ZoKR, v rámci ktorého došlo k zavedeniu novej príslušnosti súdov na konanie podľa ZoKR, a to tak súdov prvej inštancie (§ 196a ods. 1 ZoKR), ako aj odvolacích súdov (§ 196a ods. 3 ZoKR). Ustanovenie § 196a ods. 3 ZoKR (týkajúce sa funkčnej príslušnosti vybraných krajských súdov na odvolacie konanie) v texte pod jednotlivými písmenami a) až c) priamo odkazuje na konkrétne ustanovenia § 196a ods. 1 ZoKR, upravujúce kauzálnu príslušnosť vybraných okresných súdov (v sídle kraja) na konanie podľa ZoKR. Na túto úpravu nadväzuje ustanovenie § 196a ods. 6 ZoKR, podľa ktorého súd, na ktorom prebieha konanie podľa tohto zákona, je príslušný aj na spory vyvolané osobitnou povahou konaní podľa tohto zákona, s výnimkou sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Zákonodarca danou reformou sledoval špecializáciu súdnictva, ako možno vyrozumiť zo všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 150/2022 Z. z., v ktorej sa uvádza, že reforma súdnej mapy je jedným z nástrojov na dosiahnutie efektívne fungujúcej justície, pretože vytvára vhodné podmienky pre špecializáciu sudcov, ako na úrovni okresných súdov, tak aj na úrovni krajských súdov. Takáto špecializácia je prostriedkom pre efektívny výkon justície (v súlade s aktuálnymi spoločenskými potrebami), preto nielen subjektívny historický, ale aj recentný objektívny teleologický výklad jednotlivých ustanovení novej právnej úpravy je smerodajný pre jej správnu aplikáciu. Pre rozhodnutie tohto sporu o príslušnosť bolo potrebné v prvom rade vyriešiť otázku časovej pôsobnosti právnych noriem upravených v § 196a ods. 1, 3 a 6 ZoKR v nadväznosti na prechodné ustanovenie § 206o ZoKR.

19. Súčasťou novely ZoKR účinnej od 1. júna 2023 je aj výslovné zakotvenie pravidla časového spolupôsobenia starých (neplatných a neúčinných) právnych noriem s právnymi normami novými (platnými a účinnými). Ide o tzv. ultraaktivitu procesných noriem zakotvenú v prechodnom ustanovení

§ 206o ZoKR k úpravám účinným od 1. júna 2023. Podľa tohto pravidla sa vecná a miestna príslušnosť súdu na konanie začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 spravuje starou právnou úpravou (účinnou do 31. mája 2023). Z uvedeného pravidla zákonodarca upravil výnimku, vzťahujúcu sa na prípady, keď osobitný predpis stanovil prechod výkonu súdnictva z inak (podľa starej právnej úpravy) vecne a miestne príslušného súdu na iný súd. Podstata princípu ultraaktivity procesných noriem spočíva v tom, že v istých špecifických prípadoch alebo zo špecifických, obzvlášť zreteľa hodných dôvodov sa aktivizuje starý procesný režim na konania za tohto starého režimu začaté, no prebiehajúce i počas účinnosti nového procesného režimu. Odôvodnené je to vždy v prípadoch, ak zákonodarca určitý inštitút z právneho poriadku vypúšťa - je logické, že začaté konania ohľadom tohto inštitútu sa dokončia podľa doterajších procesných predpisov [por. Števček, M.: O temporalite procesných noriem (malé praktikum z teórie práva), Bulletin Slovenskej advokácie 3/2015, s. 22-30]. V protiklade k ultraaktivite stojí pravidlo okamžitej použiteľnosti (novej) procesnej úpravy na všetky prebiehajúce konania začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov (ďalej aj „okamžitá aplikabilita“), ktoré na rozdiel od ultraaktivity nevyžaduje výslovné zákonné zmocnenie, keďže je odvoditeľné pomocou ústavnokonformného teleologického výkladu. Podstatou princípu okamžitej aplikability je zabezpečiť procesne efektívne prejednanie veci vyhnutím sa nachádzaniu vhodného procesného režimu (v spleti prechodných ustanovení), čo umožňuje súdom sústrediť sa na hmotnoprávnu povahu sporu (III. ÚS 267/2017). Ultraaktivita v porovnaní s okamžitou aplikabilitou je vo všeobecnosti nežiadúca, pretože naráža na predvídateľnosť práva, dôveru subjektov v jasnosť a prehľadnosť právnej úpravy a princíp právneho štátu, ktorého imanentnou súčasťou je princíp právnej istoty. Ak teda ultraaktivita predstavuje odchýlku od žiadúceho stavu, je potrebné uprednostniť princíp okamžitej aplikability. Tam, kde nie je výslovné zakotvená ultraaktivita, platí okamžitá aplikabilita.

20. Prechodné ustanovenie § 206o ZoKR (k úpravám účinným od 1. júna 2023) je teda výnimkou z princípu okamžitej aplikovateľnosti novej procesnoprávnej úpravy ZoKR, ktorá sa vzťahuje výlučne na konania začaté a právoplatne neskončené na súdoch vecne a miestne príslušných. S názorom predkladajúceho súdu, že kauzálna príslušnosť je podmnožinou miestnej príslušnosti sa Najvyšší súd SR nestotožnil, pretože platná právna úprava tomu nezodpovedá. V tejto súvislosti možno poukázať na systematické členenie Civilného sporového poriadku, ktoré v jednotlivých dieloch tretej hlavy prvej časti rozlišuje príslušnosť vecnú (§ 12), miestnu (§ 13 až § 21), kauzálnu (§ 22 až § 33) a funkčnú (§ 34 pre krajské sudy a § 35 pre Najvyšší súd SR). Vecná príslušnosť určuje, či v určitej veci podľa jej povahy (*ratione causae*) majú rozhodovať ako sudy prvej inštancie okresné sudy alebo krajské sudy. Miestna príslušnosť konkretizuje, ktorý z vecne príslušných súdov je príslušný na konanie a rozhodnutie danej veci. K definovaniu kauzálnej príslušnosti sa Najvyšší súd SR už skôr vyjadril v uznesení sp. zn. 5Ndob/2/2019 z 29. januára 2019 tak, že osobitná úprava kauzálnej príslušnosti v ust. § 22 až § 33 CSP je úprava obsahujúca kritériá určenia príslušného súdu, ktoré s ohľadom na predmet konania určujú ako jediný oprávnený vo veci konať takto vymedzený súd aj pre prípad, že by bola inak založená podľa všeobecných ustanovení týkajúcich sa miestnej príslušnosti príslušnosť iného prvoinštančného súdu. Má tak povahu prioritnej voči všetkým ostatným do úvahy prichádzajúcim vymedzeniam príslušnosti. Ani prioritná povaha kauzálnej príslušnosti voči ostatným druhom príslušnosti však ešte neznamená, že ju treba vnímať ako poddruh inej príslušnosti (vecnej alebo miestnej). Každý z vyššie uvedených druhov príslušnosti má svoj vlastný účel, samostatné kritéria určovania a aj osobitnú úpravu, čomu zodpovedá aj systematické členenie tretej hlavy prvej časti CSP na jednotlivé diely. K novelizovanej úprave procesných ustanovení ZoKR v znení účinnom od 1. júna 2023 je potrebné uviesť, že nový § 196a ZoKR pod nadpisom Príslušnosť upravuje (v siedmych odsekoch) tak kauzálnu príslušnosť na konanie podľa ZoKR (ods. 1, 2, 6, 7), ako aj funkčnú príslušnosť na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému v konaní podľa ZoKR (ods. 3) a tiež miestnu príslušnosť (ods. 4). V odseku 3 upravená príslušnosť krajských súdov je jednoznačne funkčnou príslušnosťou, bez ohľadu na to, že tento právny pojem nie je v ZoKR priamo uvedený (na rozdiel od nadpisu nad § 34 CSP), keďže sa týka príslušnosti krajských súdov (Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Košiciach), špecializovaných na konania o odvolaniach proti rozhodnutiam vydaným okresnými súdmi, tak v konaniach podľa ZoKR, ako aj v sporových konaniach vyvolaných osobitnou povahou konaní podľa ZoKR.

21. V posudzovanej veci bolo predmetom konania určenie neúčinnosti právneho úkonu, týkajúceho sa majetku dlžníka, odporovaného žalobkyňou podľa § 57 ods. 1 ZoKR, a teda odvolanie smeruje proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vydanému v spore vyvolanom osobitnou povahou konania podľa ZoKR. S účinnosťou do 31. mája 2023 (podľa úpravy CSP, na ktorú odkazoval § 196 ZoKR) bol namiesto všeobecného súdu žalovaného na takéto konanie príslušný výlučne súd, na ktorom prebieha konkurzné alebo reštrukturalizačné konanie (tu Okresný súd Žilina), ak ide o spor vyvolaný osobitnou povahou týchto konaní, okrem sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov [§ 20 písm. d) CSP v znení účinnom do 31. mája 2023]. Príslušným súdom na odvolacie konanie bol potom podľa § 34 CSP v znení účinnom do 31. mája 2023 Krajský súd v Žiline, do obvodu ktorého patrí Okresný súd Žilina. S účinnosťou od 1. júna 2023 však ZoKR nanovo upravil príslušnosť súdov na spory vyvolané osobitnou povahou konaní podľa tohto zákona (s výnimkou sporov o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov), ktorá je zhodná s kauzálnou príslušnosťou súdu, na ktorom prebieha konanie podľa ZoKR, teda konkurzné konanie, reštrukturalizačné konanie a konanie o oddžlení. Pokiaľ teda na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému súdom prvej inštancie v spore vyvolanom osobitnou povahou konania podľa ZoKR bol podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 funkčne príslušný Krajský súd v Žiline, zatiaľ čo s účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v takomto prípade podľa § 196a ods. 3 písm. a) ZoKR príslušný Krajský súd v Banskej Bystrici a súčasne § 206o ZoKR ako intertemporálne ustanovenie explicitne neupravilo, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, potom so zreteľom na princíp okamžitej aplikability novej procesnej úpravy je od 1. júna 2023 na odvolacie konanie začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 funkčne príslušný krajský súd určený podľa úpravy ZoKR účinnej od 1. júna 2023. V posudzovanom prípade je takýmto funkčne príslušným súdom Krajský súd v Banskej Bystrici.

22. Z vyššie uvedeného vyplýva, že argumentácia, podľa ktorej funkčná príslušnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici ako odvolacieho súdu je v predmetnej veci daná iba na konania začaté na Okresnom súde Žilina po 31. máji 2023, nie je správna. Najvyšší súd SR zastáva názor, že aj v prípade ostatnej novely procesných ustanovení obsiahnutých v ZoKR, má mať prednosť metóda teleologickej interpretácie právnych noriem, najmä ak vychádzanie úzko len z textu zákona v znení účinnom od 1. júna 2023, ktorý explicitne nevyjadruje všetky aspekty určenia príslušnosti odvolacích súdov v „starých“ odvolacích konaniach začatých do 31. mája 2023, by v konečnom dôsledku spôsobilo nejednotnosť v príslušnosti pri rozhodovaní v rámci obchodnoprávných sporov v režime Civilného sporového poriadku (5Ndob/5/2023, 3Ndob/8/2023) a rovnako tak pri rozhodovaní v konaniach o konkurze a reštrukturalizácii, resp. týmito konaniami vyvolaných sporoch, či v rámci registrových konaní v režime Civilného mimosporového poriadku (6Ndc/19/2023).

23. Vzhľadom na totožné znenie prechodných ustanovení § 206o ZoKR a § 471c CSP, Najvyšší súd SR poukazuje na to, že už skôr sa k obdobnej argumentácii predkladajúceho súdu vyjadril v uznesení sp. zn. 1Ndob/17/2023 z 29. novembra 2023 tak, že v prípade absencie funkčnej a kauzálnej príslušnosti v ustanovení § 471c CSP nejde o pravú medzeru v zákone, teda prípad, kedy úmyslom zákonodarcu nebolo vylúčiť zachovanie kauzálnej a funkčnej príslušnosti. Podľa názoru Najvyššieho súdu SR zákonodarca v ustanovení § 471c CSP zachovanie kauzálnej a funkčnej príslušnosti v konaniach začatých do 31. mája 2023 neupravil vedome. Uvedené vyplýva zo skutočností, že zákonodarca v znení tohto prechodného ustanovenia pristúpil k vymenovaniu iných druhov príslušnosti, ktoré zostávajú zachované (vecnej a miestnej príslušnosti), avšak kauzálnu a ani funkčnú príslušnosť neuviedol (na rozdiel od prechodného ustanovenia § 470 ods. 4 CSP). Z tohto pohľadu potom nie je priestor pre aplikáciu čl. 4 CSP. Prípadný rozpor s dôvodovou správou ako aj s usmernením Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky nemožno odstraňovať týmto výkladom, ktorým by sa zmenil nepochybný obsah predmetného ustanovenia (čl. 3 ods. 1 CSP). Okrem toho dôvodová správa má na účely výkladu prijatých právnych noriem len podporný charakter (II. ÚS 81/2018), pričom práve právna norma je odrazom zámeru, resp. prostriedkom na jeho dosiahnutie. Postupujúcim súdom prezentovaný výklad, podľa ktorého by konania o odvolaniach podaných do 31. mája 2023 mali byť dokončené na pôvodných krajských súdoch, t. j. funkčne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, podľa názoru Najvyššieho súdu SR nerešpektuje účel sledovaný novelou, ktorým je v prvom rade

špecializácia súdov, vrátane krajských súdov. Navrhovaný výklad by spôsobil neželanú dvojkolažnosť, kedy by odvolacie konania v obchodnoprávných sporoch (napriek zamýšľanej špecializácii) naďalej prebiehali aj na krajských súdoch, ktoré už podľa novej právnej úpravy nemajú byť súčasťou špecializovaného obchodného súdnictva.

24. Vychádzajúc z uvedeného, Najvyšší súd SR uzatvára, že pre konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 zákonodarca v prechodnom ustanovení § 206o ZoKR výslovne určil, že sa majú dokončiť na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023. Toto ustanovenie nepokrýva kauzálnu príslušnosť a ani funkčnú príslušnosť odvolacích súdov. Najvyšší súd SR zastáva názor, že pokiaľ by mal zákonodarca v úmysle v prechodnom ustanovení § 206o ZoKR upraviť tiež zachovanie kauzálnej a funkčnej príslušnosť, urobil by tak explicitne ako v prípade ustanovenia § 470 ods. 4 CSP. Preto je pri nachádzaní funkčnej príslušnosti krajského súdu na konanie o odvolaní v sporoch vyvolaných osobitnou povahou konaní podľa ZoKR potrebné vychádzať z okamžitej aplikability, a to v súlade so zámerom súdnej reformy zahŕňajúcej špecifické požiadavky zákonodarcu smerujúce k špecializácii súdov (sudcov) v určitých (zákonom určených) druhoch sporov tak, ako je tomu aj v danom spore vyvolanom osobitnou povahou konania podľa ZoKR (§ 196a ods. 3 ZoKR).

25. Najvyšší súd SR s prihliadnutím na článok 17 Základných princípov CSP a v zhode s už vysloveným (obdobným) názorom v uznesení Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Ndc/19/2023 z 27. júna 2023 a v náleze Ústavného súdu SR č. k. IV. ÚS 257/2023-58 z 27. júna 2023 poukazuje aj na princíp hospodárnosti konania a v neposlednom rade na zachovanie účelu reformy súdnej mapy. Pre úplnosť uvádza, že týmto nedochádza k porušeniu práva na zákonného sudcu (§ 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a ani k porušeniu procesnoprávnej zásady perpetuatio fori (§ 36 CSP), keďže k zmene funkčnej príslušnosti prišlo na základe zmeny právnej úpravy a jej okamžitej aplikovateľnosti, pričom úprava intertemporalít novej procesnej úpravy bola v rukách zákonodarcu. Pokiaľ v priebehu odvolacieho konania dôjde k zmene právnej úpravy funkčnej príslušnosti, je na zákonodarcovi, aby zrozumiteľne a jednoznačne upravil, či s ohľadom na princíp okamžitej aplikability novej procesnej úpravy a s ohľadom na povinnosť odvolacieho súdu skúmať svoju funkčnú príslušnosť počas celého konania podľa § 40 CSP, zostáva zachovaná funkčná príslušnosť v konaniach začatých podľa prechádzajúcej právnej úpravy, a to prijatím zodpovedajúceho prechodného ustanovenia, ktoré však v rámci novely ZoKR prijaté nebolo.

26. Najvyšší súd SR preto konštatuje, že nesúhlas Krajského súdu v Banskej Bystrici s postúpením veci Krajským súdom v Žiline nie je dôvodný a na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému (v spore vyvolanom osobitnou povahou konania podľa ZoKR) Okresným súdom Žilina je podľa § 196a ods. 3 písm. a) ZoKR v spojení s § 196a ods. 1 písm. h) ZoKR funkčne príslušný Krajský súd v Banskej Bystrici.

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu SR pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.